

Durmuş Hocaođlu

Siyâsî Milliyetçiliđin İflâsı: X

Muhalif, Yıl: 1., Sayı: 42., 03.11.2000-09.11.2000., s.09

Durmuş Hocaođlu, *Muhalif* Yazıları Sıra No: 39

Künye:

- Hocaođlu, Durmuş., “Siyâsî Milliyetçiliđin İflâsı: X”, *Muhalif*, Yıl: 1., Sayı: 42., 03.11.2000-09.11.2000., Sayfa: 09

MİLLETÇİ MİLLİYETÇİLİK ve DEVLETÇİ MİLLİYETÇİLİK

Bundan bir önceki yazımızda “Devlet Problemi”ni irdelerken son kısmı şöyle bağlamıştık:

“Devlet’in büyüklük ve nüfuz alanının büyümesi taraftarı olan **Devletçi** siyâsî doktrinler ile bu büyüklük ve nüfuz alanının Toplum ve bireyler lehine optimal bir limite inerek daralması taraftarı olan **Demokrat** siyâsî doktrinler, kısacası, **Devletçilik** ile **Demokrasi** arasında bir uyumsuzluk, uzlaşmazlık, aykırılık ve çelişki bulunmaktadır. Bu çelişki, tıpkı “Hürriyetlerin Korunumu Kaanunu”nda Devlet’in hürriyeti genişledikçe Toplum’un, Toplum’un hürriyeti genişledikçe Devlet’in hürriyetinin daralması gibi, Devletçilik (Etatizm) genişledikçe Demokrasi, Demokrasi genişledikçe de Devletçilik daralmaktadır.”

★ ★ ★

“Bu mülâhazalardan, genel olarak Milliyetçilik ve özel olarak da Siyâsî Milliyetçilik ve İflâsı hakkında mühim netîcelere varılabilecektir. Çünkü daha önce Devlet Fetişizmi olarak isimlendirdiğimiz kavramın da bir cüzünü teşkil ettiği bu problem alanı, Siyâsî Milliyetçiliđin İflâsı’nın en temel sâiklerinden birincisi olmak mevkinde bulunmaktadır.”

Şimdi buradan devam edecek ve bu mülâhazalara dayanarak yeni iki kavram tanımlayacağım: **Milletçi Milliyetçilik** ve **Devletçi Milliyetçilik**.

1: Devletçi Milliyetçilik

“**Devlet Merkezli, Devlet Öncülü ve Öncelikli Milliyetçilik**” olarak da tanımlanabilecek olan bu milliyetçilik, Devlet’in adetâ marazî bir saplantı hâline dönüştürülerek bir fetiş hâline getirildiği, yâni “**Devlet Fetişizmi**”nin egemen olduğu Açık Siyâsî Milliyetçilik türüdür. Teorik olarak olmasa dahi pratik olarak Devlet’i adetâ Millet’ten bağımsız, *kendinden ve lâ-yüs’el, kutsal* bir müessese gibi telâkkî eden bu milliyetçilik anlayışının en fazla sorgulanması gereken taraflarından birisi, doğrudan-doğruya Millet anlayışdır. Devletçi Milliyetçilik, kavramın üzerine binâ edildiği “Millet” ile tam bir uyum ve örtüşme içinde değildir. Zira,

Devletçi Milliyetçilik, Millet'i yücelttiği ve bu sebeple bir milliyetçilik olduğu reddi gayri kaabil ise de, bu yüceltmenin içinin kifâyet miktarınca ve sıhhatle doldurulamaması yüzünden zayıf kalan ve ikinci sınıf bir milliyetçilik türüdür.

Devletçi Milliyetçilik'in, Devlet'i merkeze alıp birincileştirerek Millet'i ikincileştirdiği; ehemmiyetler hiyerarşisinde Devlet'e öncelik vererek, Millet'i Devlet'e tâbî tâlî bir mevkie iterek *Devlet'in varlığının sebab-i hikmeti* değil de, *Devlet'in Kulu* gibi telâkkî ettiği ve Devlet'in Millet'i terbiye ve hattâ te'dib etme gibi bir hakkı bulunduğunu zımnen dahi olsa kabul etmesi hasebiyle, modern mânâda Milliyetçilik kavramı ile ifâde edilebilirliği tartışmalıdır. Türkiye'de bugüne değin teknik seviyede ele alınıp irdelenmeyen Milliyetçilik artık bu yönüyle tartışmaya açılmalıdır; hem de hassaten ve evvelen bizzat milliyetçi intelijansiya tarafından.

Devletçi Milliyetçilik, asıl olarak Devletçi bir karakter taşımakta olduğu için, her devletçi siyâset doktrini gibi, **Elitist Öncülük** fikrini de kabul etmektedir. Bu ise, şu veya bu şekilde, doğrudan ya da dolaylı, ama mutlaka ve behemehâl, **Elitist Despotizm** ve **Jakobenizm**'i de kabul etmek ve meşrûlaştırmak durumundadır. Çünkü, Devlet'i merkeze alan bir milliyetçilik, Devlet'i merkeze alan her siyâsî doktrin gibi, Merkez'in Çevre'ye hükmetmesini de peşinen kabul edecektir.

Ve yine bu sebeplere binâen, her devletçi siyâset doktrini gibi Devletçi Milliyetçilik de, Despotizm'e ve Anti-Demokrasi'ye mütemâyildir. Çünkü, Devlet'in, Millet ile bir mukavaele akdetmeye ve O'na karşı gerçekten sorumlu ve hizmetkâr olması fikrine mesâfeli durur; çünkü Devlet'in Millet üzerinde hükmetmesine ve O'nu arzusu hilâfına değiştirmesi gibi bir hakkı olmasına meşrûiyet tanır; çünkü, Devlet gerçek bir varlık, gerçekten var-olan bir "şey" olmayıp devlet organları ve netice olarak da son tahlilde devletin gücünü elinde tutan gerçek varlıklar, yâni, **Devletlûlar** eliyle ve vâsıtasıyla teşahhus ve tecessüm ettiği için, hakîkat halde Devletlûlar'ı merkeze alıyor; Devletlûlar'ın Millet üzerinde tahakküm etmelerini, yâni Oligarşik Saltanat'ı meşrûlaştırıyor demektir.

Bütün bunlara rağmen, Devletçi Milliyetçilik de bir milliyetçilik türüdür dediydik; zira Millet'i yüceltmekte ve onu doktrininin ağırlık merkezine koymaktadır; fakat, satılta görülenin altına nüfuz etmeye yönelik bir analize girildiğinde bu yüceltme ve merkezileştirmenin zayıf olduğu ve hakîkat hâlde daha ziyâde yüceltilen ve merkezileştirilenin Devlet olduğu açıkça farkedilebilmektedir. Çok sevilen, uğruna her fedâkârlığın yapılması bir vecîbe addedilen "Yüce Millet"ın, kendisi için iyi olan ile kötü olanı tefrîk etme ("temyîz") kaabiliyetini yeterince hâiz olmadığını ve bu sebeple de bu kaabiliyeti hâiz olduğu varsayılan Devlet Erki'nin, diğer bir ifâde ile "**Kerîm Devlet**"ın, veya "**Baba Devlet**"ın, yâhut anakronik bir terim olduğu hâlde hâlâ bir kerâmeti varmışçasına ısrarla müdâfaa edilen "**Devlet Baba**"nın, O'nun hayır ve selâmeti için, O'nu terbiye etmek, ehliştirmek için, arzuları hilâfına da olsa, üzerine baskılar uygulamaya hakkı bulunduğunu ve hattâ bunun bir devlet vecîbesi olduğunu kabul eden bir milliyetçilik. Evet: Bir milliyetçilik; zira Millet sevgisi tartışmasız olarak üstün bir değer taşıyor; ama, bu sevgi, bir babanın akıl bâliğ olmamış, rüşünü isbat etmemiş, bulûğa ermemiş çocuğuna duyduğu sevgi gibidir. Devlet, Baba'dır, Millet ise Çocuk; ve dahi, her Baba gibi, çocuğunun hiçbir zaman kötülüğünü istemeyen ve istemeyecek olan her Baba gibi, neyin yararlı neyin zararlı, neyin hayırlı neyin şerli olacağını olacağını kendisinden daha iyi bildiği münâkaşa kabul etmez bir hakîkat olan canından ziyâdece sevdiği henüz bu kemâle ermemiş evlâdına, O'nun hayrı için elbette baskı uygulayabilir; hatta uygulamalıdır da! Çünkü, Milliyetçilik demek, Millet'in hayrına çalışmak demektir; velev ki Millet bu "hayr"ın ne olduğunu anlamasa dahi!

2. Milletçi Milliyetçilik

“**Millet Merkezli, Millet Öncülü ve Öncelikli Milliyetçilik**” olarak da târif edilebilecek bu milliyetçilik türü ile birincisinin arasında, mücerret planda Millet’e sevgi duyma, Millet’i tâzîm, ta’zîz ve tebcîl etme bakımından ciddî bir fark yoktur. Fakat bu farksızlık ya da ayniyet aldaticıdır; zira, sâdece mücerret plandadır ve mücerretten müşahhasa intikal edildiğinde aralarındaki derin fark veya farklar kolaylıkla farkedilebilecektir.

Bu farkların kâffesini birden birtek kriter ile ayırdedediliriz: Millet’in ve Devlet’in Ehemmiyetler Hiyerarşisi’nde yerleri arasındaki fark. Bu hiyerarşide Devlet’i birinci mevkie yerleştiren Devletçi Milliyetçilik, Millet’i birinci mevkie yerleştiren ise Milletçi Milliyetçilik’tir.

İmdi: Bu yazı serisinin bundan önceki kısımlarında sözü edildiği üzere, Devlet’i bir fetiş hâlinde lâ-yüs’el ve fevkal-beşer bir mevkie terfî ettirerek bir devlet fetişizimi yaratan her devletçi siyâsî doktrin gibi Devletçi Milliyetçilik’te de, Devlet’in ontolojik analizinde, net olarak açıkça söylenmemekle berâber, “Devlet” denen “şey”in, bir mânâda, adetâ Millet’ten bağımsız, varlığını kendisinden alan ve dolayısıyla da O’na karşı gerçek anlamında medyûn ve mes’ul olmayan; hattâ Millet’in varlığının kendi varlığına bağlı, bağımlı ve binâenaleyh medyûn ve mes’ul olması gereken bir “kendinden varlık” gibi telâkkî edildiğini görmekteyiz ki bu tarihî/kronolojik olarak, Devlet’in Millet’e tekaddüm ettiği, O’na nazaran kıdem ve öncelik sâhibi olduğu bir devlet anlayışına denk düşmektedir ki ben buna aynı zamanda “**Kadîm Devlet**” adını da veriyorum. Felsefî olarak “**Tarihî Devlet**” kavramına aykırı olan ve bir anlamda Devlet denen beşerî müesseseyi beşerî olmaktan çıkarıp Platon’un, örneği ve modeli İdealar Âlemi’nde bulunan İdeal Devlet’i gibi fevka’d-tabia bir konuma terfî ettiren ve binâenaleykezâlik, **Kutsal Devlet** kavramının da çıkış noktasını teşkîl eden bu durum muvâcehesinde, Millet, hem tarihî/kronolojik olarak ve hem de menşe’ olarak bir sekondarizasyona tâbî kılınmış, ikincilleştirilmiş olmaktadır. İşte, her iki tür milliyetçilik arasındaki fark radikal olarak burada aranmalıdır: Aslında, Devletler her zaman için asla kendinden birer varlık olamadıkları gibi, tarihî/kronolojik açıdan da toplumlara tekaddüm edemezler; umûmî mânâda Devlet, ve dolayısıyla da husûsî mânâda da her devlet gibi Türk Devleti/Devletleri de, bir(er) “inşâî, beşerî ve sun’î” varlıktır. Her devlet, toplumları/milletleri tarafından inşâ edilmiş, tabiî değil sun’î birer beşer üründür. Ne ki, aşırıya gidilerek, bu defa Millet’in Devlet’ten külliye bağımsız, “kendinden ve kadîm” telâkkî etmesi de başka bir yanlışlık olacaktır; hakîkat hâlde Millet ve Devlet, karşılıklı olarak birbirlerini inşâ ederler. Lâkin, problem gelip de *hangisinin daha mühim, hangisinin Ehemmiyetler Hiyerarşisi’nde öncelikli, hangisinin merkezî olduğu* suâlîne dayandığında, aradaki fark görülebilecektir.

İşte, benim Milletçi Milliyetçilik olarak adlandırdığım milliyetçilik, Devlet’i ehemmiyetsizleştirmemekle berâber, ikincileştiren; buna mukabil Millet’i birincileştiren ve bu sebeple de “milliyetçilik” sıfatına en ziyâde lâyıq, “birinci sınıf” milliyetçilik olmaktadır.

Bu sebeple Milletçi Milliyetçilik, Devletçi Milliyetçilik’ten farklı olarak, Devlet’in Öncülüğü fikrini reddeden, reddetmesi gereken milliyetçiliktir. Ve yine bu sebeple Milliyetçilik, Devlet’in meşrûiyetini kendisinde değil, vücûdunun sebep-i hikmeti olan Millet’te arar; Devlet’in Millet’i kendisine bîat ettirmek gibi bir delâlete dûçâr olmak yerine kendisinin Millet’e bîat etmesini tartışmasız bir ön-şart olarak kabul eder ve bunun temin edilebilmesi için de illâ ki ve muhakkak Millet ile Sözleşme masasına oturmasını şart koşar. Bunun içindir ki Milletçi Milliyetçilik, kendisini kendi içine hapsedmiş, Millet ile sürekli kavga ve çatışma içinde olan bir devleti makbul ve şâyân-ı kabul addetmez; bunun tabiî bir sonucu olarak, Devlet’e, yâni Devlet gücünü elinde tutan devletlû taifesine teslim olmaz.

Bu sebepledir ki, Millet’i merkeze alan ve öncelik tanıyan, Millet’i birincileştirip Devlet’i ikincileştiren, anakronik Devlet Baba kavramını reddeden, Millet’ten başka meşrûiyet ve

hâkimiyet kaynağı ve Hâkim Güç kabul etmeyen Milletçi Milliyetçilik, Elitist-Öncülük, Despotizm ve Jakobenizm'in her türlüünü reddeder.

Bunun içindir ki, hakîkati görme, doğruyu bulma konusunda imtiyazlı olduklarını ve Millet'e rağmen siyâset ve hükümlanlık hakkı bulunduğunu savunan elitlerin bu iddialarını kökünden kazıyıp atan Milletçi Milliyetçilik, aynı zamanda "**Demokrat Milliyetçilik**"tir ve aynı zamanda, Devlet'in hürriyetini daraltan ve Millet'in hürriyetini genişleten bir milliyetçilik olduğu için de "**Hürriyetçi Milliyetçilik**"tir.

Bunun içindir ki, Devletçi Milliyetçilik'in çağımız itibâriyle mîadını doldurmuş, tarihte kalmış bir milliyetçilik olmasına mukabil, Milletçi Milliyetçilik, çağımızın, modern zamanların milliyetçiliğidir, diğer bir ifâdeyle, Devletçi Milliyetçilik'in **Anakronik Milliyetçilik** olmasına mukabil, Milletçi Milliyetçilik **Modern Milliyetçilik**'tir.

Bunun içindir ki, Devletçi Milliyetçilik, iflâsın sebebinin kendi içinde taşıyan, yâni tabiatı gereği iflâsa mütemâyil, hattâ bir bakıma da mahkûm olmasına mukabil, Milletçi Milliyetçilik için iflâs tabîî değil ancak ârizî ve konjonktürel olabilir.

